

Uitgangspuntennotitie Erfgoedbeleid Ridderkerk

2012 - 2016

Inhoudsopgave

---

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doelstelling.....	5
1.2 Totstandkoming erfgoedbeleid.....	5
1.3 Wat verstaan we onder erfgoed?.....	6
1.4 Het bestaande erfgoedbeleid.....	6
2 Ontwikkelingsgeschiedenis van Ridderkerk	9
3 Visie en uitgangspunten erfgoedbeleid	12
3.1 Visie.....	13
3.2 Uitgangspunten	13
4 Realisatie	15
4.1 Archeologie	15
4.2 Monumenten	19
4.3 Cultuurlandschappen (erfgoed en ruimte)	21
4.4 Informatie en communicatie.....	23
4.5 Erfgoedcommissie.....	25
5 Kosten	29
Bijlagen	
Bijlage 1	Overzicht rijksmonumenten Ridderkerk
Bijlage 2	Overzicht gemeentelijke monumenten Ridderkerk
Bijlage 3	Relevante wetgeving en beleidskaders
Bijlage 4	Archeologische Monumentenzorgcyclus
Bijlage 5	Participatie

---

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Ridderkerk is rijk aan monumentale bebouwing, archeologische waarden en cultuurlandschappen. Naast bijzondere monumenten zoals Huys ten Donck en de dijklinten met historische bebouwing, kent de gemeente ook minder zichtbare objecten en structuren zoals woonheuvels uit de middeleeuwen. Voor de kennis over het verleden, de schoonheid en de lokale identiteit is het erfgoed voor Ridderkerk bijzonder waardevol.

Voor een duurzame instandhouding is het nodig zorgvuldig om te gaan met het historisch erfgoed. Erfgoedbeleid is hierbij een belangrijk instrument. De gemeente voert dan ook een actief erfgoedbeleid met onder andere een gemeentelijke monumentenlijst.

Aanleiding voor het actualiseren van het erfgoedbeleid van de gemeente Ridderkerk is de toenemende aandacht voor en veranderde opvatting over cultuurhistorie in de afgelopen jaren. Zowel beleidsmatig als in wet- en regelgeving is er ten aanzien van het onderwerp erfgoed het nodige veranderd. Voor de gemeente Ridderkerk is met name de regelgeving met betrekken tot het beschermen van archeologische waarden en de ontwikkelings- en gebiedsgerichte benadering van cultuurhistorie belangrijk. Daarnaast is het raadzaam dat de gemeente keuzes maakt over de in te stellen (gemeentelijke) monumentencommissie.

Voorliggende uitgangspuntennotitie schetst op hoofdlijnen het bestaande erfgoedbeleid van de gemeente en doet voorstellen voor een actualisatie van het beleid. De keuzes die de gemeente hierbij kan maken, worden in de notitie voorgelegd.

1.2 Totstandkoming erfgoedbeleid

Bij de totstandkoming van het erfgoedbeleid worden belanghebbenden nadrukkelijk betrokken. Bij de voorbereiding van voorliggende notitie heeft onder andere een erfgoedavond plaatsgevonden. Belanghebbenden en geïnteresseerden hebben op deze avond hun inbreng kunnen leveren. In bijlage 5 wordt de verslaglegging van deze avond gedaan, voorzien van commentaar van de gemeente. Hierna heeft een tweede bijeenkomst plaatsgevonden waarbij de aangepaste en aangevulde uitgangspuntennotitie is toegelicht. Ook het Erfgoedhuis Zuid-Holland is in een vroeg stadium betrokken bij de uitgangspuntennotitie. Hun inbreng heeft voornamelijk betrekking op het onderdeel archeologie.

Het verdere proces ziet er als volgt uit. Na vaststelling in de gemeenteraad zal voorliggende uitgangspuntennotitie worden uitgewerkt tot erfgoedbeleid. Bij de uitwerking van de uitgangspuntennotitie naar erfgoedbeleid zal nog een erfgoedavond worden georganiseerd. Verwacht wordt dat het erfgoedbeleid in het laatste kwartaal van 2012 in de gemeenteraad kan worden behandeld.

1.3 Wat verstaan we onder erfgoed?

Erfgoed is een breed begrip. In het erfgoedbeleid van de gemeente Ridderkerk wordt met deze term bedoeld op de volgende thema's: archeologie, (steden)bouwkunde en cultuurlandschap / historische geografie. Roerend erfgoed, zoals aanwezig in collecties van musea en archieven, maakt geen onderdeel uit van het erfgoedbeleid. Kortweg kan onderstaande omschrijving worden gegeven:

- Archeologie; sporen en vondsten die door mensen(werk) in het verleden in de grond zijn achtergebleven, bijvoorbeeld potscherven, resten van voedselbereiding, graven, maar ook verkleuringen in de grond die duiden op bewoning of infrastructuur. Een verzamelterm hiervoor is 'archeologische waarden'. Alle archeologische waarden bij elkaar vormen het zogenaamde 'bodemarchief'.
- Historische (steden)bouwkunde; zoals bijvoorbeeld kastelen, kerken, oude boerderijen of landhuizen, maar ook stedenbouwkundige ensembles;
- Cultuurlandschap / historische geografie; alle landschappelijke elementen die het gevolg zijn van menselijk handelen in het verleden, bijvoorbeeld eigendomsgrenzen, dijken, watergangen en landgoederen¹.

In bredere zin wordt in voorliggende nota onder cultuurlandschappen ook een gebiedsgerichte benadering van erfgoed verstaan waarin cultuurhistorie als onderdeel van de ruimtelijke omgeving wordt gezien. Hiermee wordt bedoeld dat niet alleen gekeken wordt naar het monument of waardevol object maar ook naar de omgeving daarvan.

1.4 Het bestaande erfgoedbeleid

De gemeente voert momenteel een actief erfgoedbeleid op het gebied van archeologie, monumenten en cultuurlandschappen.

Archeologie

Ten aanzien van archeologie wordt gebruikt gemaakt van de provinciale archeologische waardenkaart en het bijbehorende provinciale beleidskader. De gemeente is het bevoegd gezag op het gebied van archeologie. Hiermee is zij verantwoordelijk voor een zorgvuldige omgang met het bodemarchief. Bij bodemverstorende activiteiten toetst de gemeente of archeologische waarden niet (onevenredig) worden aangetast.

Monumenten

Binnen de gemeente Ridderkerk is een groot aantal monumenten aangewezen. Het betreft 43 rijksmonumenten en 82 gemeentelijke monumenten. Ridderkerk is daarmee een middelgrote monumentengemeente. Om gemeentelijke monumenten aan te wijzen moet je als gemeente een monumentenverordening hebben vastgesteld. Dit hebben wij gedaan in 1997. De gemeente heeft een eigen gemeentelijke monumentencommissie. Deze commissie brengt geen advies meer uit. Dat doet de geïntegreerde welstand- monumentencommissie BAR. Zij adviseert het college ten aanzien van monumenten en welstand. Bij rijksmonumenten is hiernaast vaak advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed noodzakelijk.

---

¹ (zie ook de definitie op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: <http://www.cultureelerfgoed.nl/node/1498>)

Cultuurlandschappen

In de gemeente wordt in toenemende mate aandacht geschonken aan en rekening gehouden met de aanwezige cultuurhistorische waarden. In verschillende beleidsdocumenten speelt cultuurhistorie een rol. Een specifiek document over de rol die cultuurhistorie kan spelen bij ruimtelijke ontwikkelingen is (nog) niet aanwezig.

- In de Structuurvisie geven we aan dat zorgvuldig omgegaan moet worden met de historische kern en de cultuurhistorische dijken en linten binnen onze gemeentegrenzen.
- In de gemeentelijke welstandsnota wordt rekening gehouden met de omgeving door middel van gebiedsgericht welstandsbeleid. De gebiedsgerichte welstandscriteria worden gebruikt voor bouwplannen binnen de bestaande ruimtelijke structuur van Ridderkerk. Voor enkele gebieden, waaronder de kerkring geldt een niveau van welstand met als doel het karakter van dit gebied te behouden.
- Historische bomen staan op de Groene Kaart van Ridderkerk. Op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening mogen deze, op de Groene Kaart aangewezen bomen, dan niet zonder vergunning gekapt worden. Op deze manier hebben wij een instrument om historische bomen te behouden.
- In (toekomstige)bestemmingsplannen houden wij rekening met cultuurhistorische waarden. Veelal is in de toelichting een beschrijving van de aanwezige cultuurhistorische waarden opgenomen en zijn deze waarden waar nodig geborgd in de regels en verbeelding van de bestemmingsplannen. Zo is in het bestemmingsplan Centrum bij de Singelkerk op de plankaart een aanduiding 'Kerkringgebied' opgenomen.

De historische kern van Ridderkerk, Kerksingel

---

2   **Ontwikkelingsgeschiedenis van Ridderkerk**

Karakteristiek van het bodemarchief van Ridderkerk

Het huidige landschap van West-Nederland is niet zo onveranderlijk als het lijkt. Vooral wanneer we op geologische tijdschalen de veranderingen in het landschap bekijken, blijkt dat er door de tijd heen, grote veranderingen zijn opgetreden. Tektoniek, ijs, wind, rivieren, zee en leven hebben gezorgd voor een gelaagd landschap, waarbij telkens nieuwe afzettingen oudere lagen bedekten. In dit hoofdstuk is getracht een beknopt overzicht te geven van de ontstaansgeschiedenis van het bodemarchief van de gemeente Ridderkerk in samenhang met de bewoningsgeschiedenis.

Gedurende de afgelopen 2,4 miljoen jaar werden warme perioden afgewisseld door koudere perioden: de zogenaamde IJstijden. Het landschap van Nederland is grotendeels gevormd in de twee laatste IJstijden. De aangroeiende hoeveelheid (land)ijs zorgde voor een daling van de zeespiegel waardoor er kale vlaktes ontstonden en Nederland in verbinding stond met Engeland. Deze vlaktes werden soms doorsneden door rivieren en beken die smeltijs afvoerden. Langs de grote rivieren liggen oude rivierduinen (donken) die zijn gevormd door zand dat tijdens de IJstijden door poolwinden is opgewaaid uit droogliggende rivierbeddingen. Er is vaak weinig van deze donken te zien in het landschap, doordat het bedekt is onder andere sedimentafzettingen. In de warmere perioden, die de IJstijden afwisselden, steeg de zeespiegel namelijk weer en werden er grote pakketten klei afgezet bovenop de donken.

De rivieren veranderden onder invloed van het opwarmende klimaat naar een meanderend riviertype. Door opvulling van de riviervlakte konden de rivieren na enkele duizenden jaren de hoger gelegen delen van het landschap overstromen en ook hier sedimenten afzetten. Dichtbij de geul werden voornamelijk zandige sedimenten afgezet, verder weg van de geul meer kleiige sedimenten. Op plekken waar de rivier nauwelijks sediment meevoerde, kon er veenvorming plaatsvinden. De gemeente Ridderkerk ligt midden in de westelijke rivierdelta van Nederland en het ligt daarom in de lijn der verwachtingen dat al de zojuist beschreven sedimentafzettingen hier dan ook kunnen worden aangetroffen.

De eerste bewoning

De mens paste zich zoveel mogelijk aan de zojuist omschreven ontwikkelingen in het landschap aan. Aanvankelijk, in het Pleistoceen, speelde de mens een geringe rol, maar naarmate de technische mogelijkheden zich ontwikkelden, kreeg de mens meer grip op zijn landschappelijke omgeving. De oudste sporen van bewoning in Zuid-Holland worden aangetroffen op de hoger gelegen gebieden in het landschap zoals: hoge oeverwallen, stroomruggen en donken waren bewoond. Met de opwarming ten tijde van het Holoceen ontstond hier een gevarieerd bos. De bewoners gebruikten stenen wapens, zoals bijlen, waarmee ze op herten en wilde zwijnen joegen. Naast de visvangst was de bevervangst een belangrijke voedselbron. Landbouw en veeteelt waren afhankelijk van de mogelijkheden die men had om het land te bewerken, ook hiervan zijn sporen bekend.

In de Romeinse tijd nam de bevolking toe. De noordgrens van het Romeinse rijk lag langs de Oude Rijn. In die tijd werd er in de omgeving van Ridderkerk gewoond op de oeverwallen. Er werd bos gekapt voor de constructie van boerderijen en voor het verbouwen van graan. Na de instorting van het Romeinse Rijk verdwenen deze kleine nederzettingen geleidelijk onder invloed van het verschuiven van de loop van de rivieren. Het eiland IJsselmonde was in de periode na de Romeinen verdeeld in drie delen: het Land van Putten over de Maas, de Riederwaard en de Zwijndrechtse Waard.

Ridderkerk anno 1684

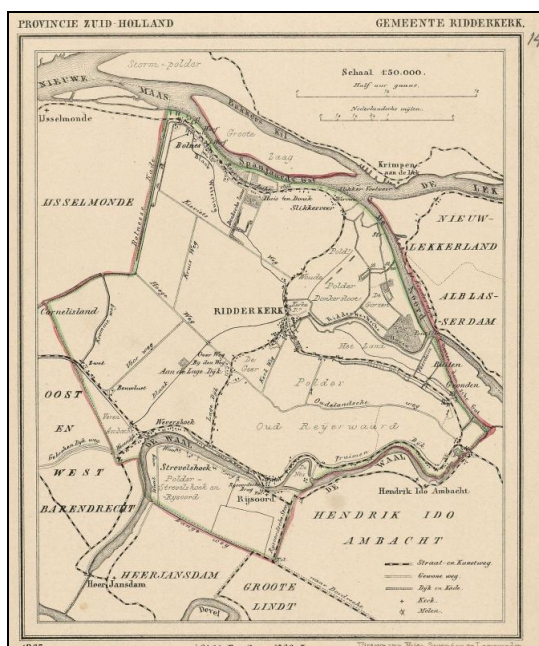

Ridderkerk anno 1722

Bedijking en ontginning van het land

Rond de 10e eeuw ontstaan de eerste dijken in Holland. De kleine hogere bewoonde delen werden bedijkt. In de 12-de eeuw heeft waarschijnlijk de eerste bedijking van de Riederwaard plaats gevonden. Van echte dijken was toen nog geen sprake, het ging veel meer om kaden. Het dorp Riede, had al in 1105 een pastoor en een kerk.

Daarna kreeg de zee minder invloed op het gebied en nam de invloed van het zoete water toe. Tijdens de grote St. Elizabethsvloed van 1421 overstromde de "grote waard" (Land van Heusden en Altena, Biesbosch, Hoekse Waard en Dordrecht) waarbij 16 dorpen werden weggevaagd. Hierbij overstromde ook de Riederwaard. In 1424 werd de Zwijndrechtse waard vrij snel opnieuw bedijkt door Jan van Beveren; de Riederwaard bleef echter weer onder water staan ondanks vrijstelling van schulden. Pas in 1440 werd de grond opnieuw ter bedijking uitgegeven waarna de grote Reijerwaardse polder achtereenvolgens in kleinere en grotere polders werd ingedijkt, zo werd het dorpje Riede, weer opgebouwd en een nieuwe kerk werd gesticht zodat de naam Riederkerk werd. In 1441 werd de polder Nieuw-Reijerwaard als eerste bedijkt door aansluiting op de IJsselmondedijk ('t dijkje). Naast Ridderkerk dat als kerkring vorm kreeg ontstonden meerdere kernen langs de dijkstructuren (Bolnes, Slikerveer, Oostendam en Rijsoord) en verschillende gehuchten (Oude Molen, Strevelshoek, Wevershoek, Zwaantje en Zwet). De verkaveling van het land vond plaats in haaks op de dijken staande percelen met bebouwing voor op de kavels².

Ridderkerk anno 1867

De belangrijkste middelen van bestaan bestonden uit de opbrengsten uit akkerbouw en veeteelt. In de van de 17e en 18e eeuw nam de welvaart in het gebied toe, mede door de gunstige ligging tussen Rotterdam en Dordrecht. In het midden van de 19e eeuw was het beeld van het grondgebruik grotendeels gelijk aan de voorgaande eeuwen. Door de verbeterde verbindingen met Rotterdam aan het eind van de 19e eeuw kwam tuinbouw tot ontwikkeling. De vlasteelt die eerder een belangrijke bron van inkomsten was geweest verdween geleidelijk. Bedrijven schakelden over op de productie van machines en scheepswerven die zich grotendeels vestigden op de uiterwaarden langs de Nieuwe Maas en de Noord. Tot de jaren 80 van de 20e eeuw zou de scheepsbouw een belangrijke sector blijven in Ridderkerk

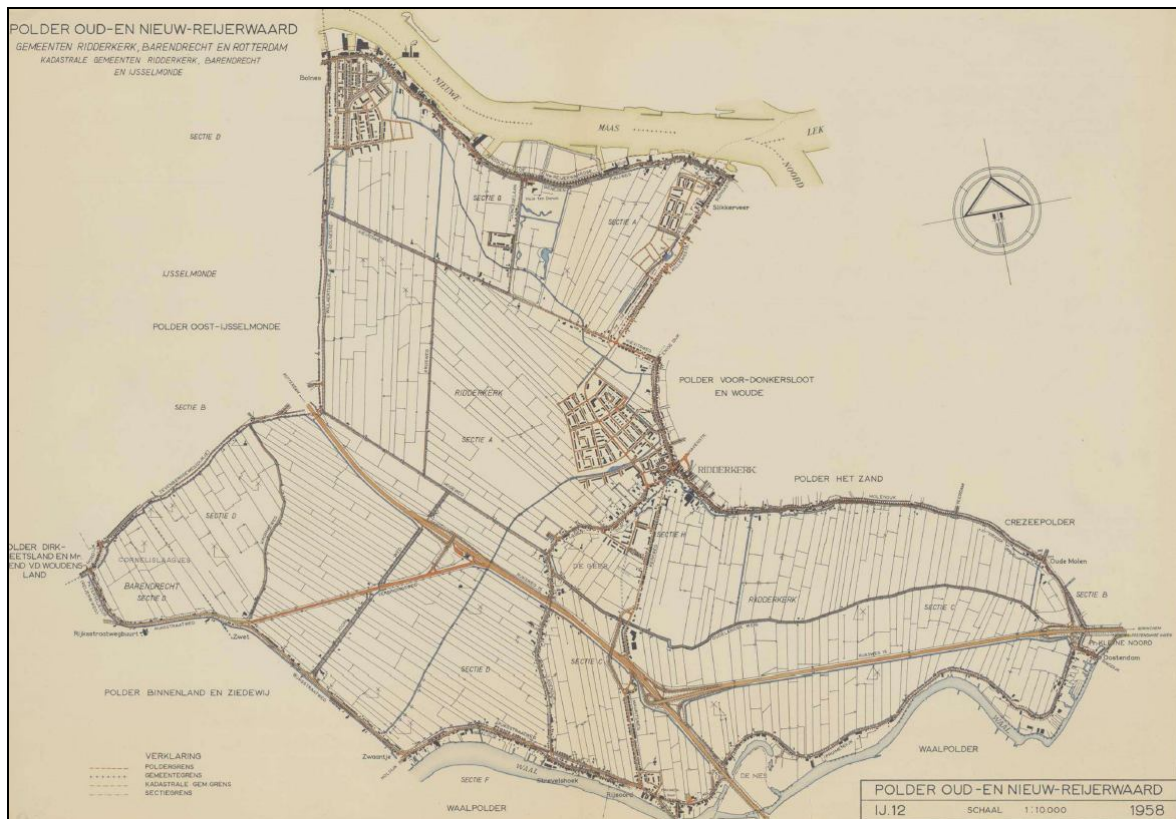
Ruimtelijk bleef de ontwikkeling tot het einde van de 19e eeuw beperkt. Hierna zou de bebouwing langs de bestaande structuren verdicht worden met een ontwikkeling van de scheepsbouw in de uiterwaarden langs de Noord en Nieuwe Maas.

Vanaf het begin van de 20ste eeuw werden de eerste uitbreidingen van de dijklinten en de kern van Ridderkerk gerealiseerd. Het lint van de Kerkweg, met aan weerszijde bebouwing, is hiervan voor de kern van Ridderkerk het belangrijkste voorbeeld. Hiernaast werden onder andere arbeiderswoningen gerealiseerd in het gebied tussen de in Talmastraat en dr. Kuyperstraat.

² Zie ook: www.oudekernrijsoord.nl

Ook in Bolnes en Slikkerveer kwamen meer of minder planmatig uitbreidingen tot stand onder andere langs het Dijkje, de Paul Krugerstraat, de Boezemstraat en de Boezemkade in Bolnes en de Willemstraat, Amaliastraat, Oranjestraat, Nassaustraat en Kievitsweg in Slikkerveer.

Na de oorlog nam het inwonertal van Ridderkerk sterk toe en werd een groot aantal uitbreidingen gerealiseerd, waarmee een groot deel van het buitengebied bebouwd werd.

Ridderkerk anno 1958

---

3 Visie en uitgangspunten erfgoedbeleid

3.1 Visie

Archeologie, monumenten en cultuurlandschappen zijn van grote waarde voor Ridderkerk vanwege de schoonheid, kennis over het verleden en betekenis voor de lokale identiteit. Een zorgvuldige omgang met de aanwezige cultuurhistorische waarden en het behoud voor toekomstige generaties vindt de gemeente van groot belang.

De gemeente staat een gebiedsgerichte benadering van erfgoed voor waarin erfgoedbeleid niet alleen gericht is op het behoud van individuele objecten maar als onderdeel van de ruimtelijke omgeving wordt gezien. Op deze wijze kunnen cultuurhistorische waarden een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving. Het benutten van cultuurhistorische structuren en objecten zoals dijken en beeldbepalende panden biedt een schat aan kansen voor het versterken van de identiteit van het gebied. Aan de hand van een gebiedsgericht benadering van cultuurhistorie kan ook de stedenbouwkundige en landschappelijke samenhang worden versterkt.

Binnen deze benadering past de wetenschap dat onze omgeving continu in ontwikkeling is en dat voor een duurzaam behoud van het erfgoed, veranderingen soms noodzakelijk zijn. Het 'op slot zetten' van gebieden is dan ook niet alleen onhaalbaar, maar ook onwenselijk. Het zoeken naar nieuwe functies voor leegstaande gebouwen is hier een voorbeeld van.

Voor het behoud van het erfgoed ligt een belangrijke rol bij initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen en eigenaren van monumenten. Deze rol bestaat uit het zorg dragen voor monumenten en het zorgvuldig omgaan met het bodemarchief. Als gemeente willen wij initiatiefnemers en monumenteneigenaren zo goed mogelijk faciliteiten met kennis en informatie. Daarnaast wil de gemeente een actieve rol spelen bij het signaleren van kansen en het enthousiasmeren van mensen.

3.2 Uitgangspunten

Archeologie

Uitgangspunt voor het archeologiebeleid is een zorgvuldige omgang met het bodemarchief waarbij archeologische resten zoveel mogelijk in de grond (in situ) bewaard blijven. Deskundig onderzoek en documentatie is van belang als behoud niet mogelijk is.

Binnen een goede zorg voor het archeologisch erfgoed past het om kritisch te kijken naar de (onderzoek)verplichtingen die aan initiatiefnemers worden opgelegd.

Monumenten

Een goede zorg voor de instandhouding van gebouwde momenten staat voorop. Een belangrijke verantwoordelijkheid ligt hierin bij de eigenaren. De gemeente ondersteunt de monumenten eigenaren met kennis en informatie. Een professionele advisering door de monumentencommissie is hierbij van belang. In principe is er geen ruimte voor gemeentelijke financiële ondersteuning.

---

4 Realisatie

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten uit deze notitie vertaald naar concrete acties. Per onderdeel geven we aan hoe en wat we gaan doen. Achtereenvolgens gaan we in op de aspecten archeologie, monumenten, cultuurlandschappen, informatie en communicatie en tot slot wordt ingegaan op het instellen van de erfgoedcommissie. Bij de verschillende thema's is aangegeven welke acties worden voorgesteld. Hierbij worden, indien van toepassing, alternatieven vermeld.

4.1 Archeologie

De gemeente heeft momenteel geen eigen archeologiebeleid vastgesteld. We volgen het beleid van de provincie. Dit beleid is vastgelegd in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (kortweg CHS) waarin de provincie de archeologische kenmerken, waarden en verwachtingswaarden heeft vastgelegd.

In 2005 is door het Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR) een concept (verwachtings)waardenkaart van de gemeente Ridderkerk opgesteld met een daarbij behorende toelichting. Deze kaart is niet vastgesteld door de gemeenteraad.

Om een eigen archeologiebeleid te voeren wordt voorgesteld een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart en beleidsparagraaf op te laten stellen. De verwachtingskaart geeft aan op welke plaatsen mogelijk waardevolle archeologische sporen aanwezig zijn. In de beleidsparagraaf worden de gemeentelijke taken, visie en beleidsambities verwoord. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van de eerder opgestelde concept archeologische (verwachtings)waardenkaart uit 2005.

Een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart zal meer gedetailleerd zijn dan de huidige provinciale kader. Hierdoor kan vooraf beter beoordeeld worden of archeologische onderzoek noodzakelijk is. Bijna alle gemeenten in Zuid-Holland hebben inmiddels beleid vastgesteld op basis van een eigen gemeentelijke archeologische verwachtingskaart.

De implementatie van het archeologiebeleid vindt plaats via de bestemmingsplannen. In bestemmingsplannen wordt een beschermend regime opgenomen waarbij afhankelijk van de archeologische (verwachtings)waarden meer of minder strenge voorwaarden voor bodemversturende activiteiten worden opgenomen. Een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart heeft een aantal belangrijke voordelen ten opzichte van de huidige situatie:

- Een dergelijke kaart geeft een gedetailleerder overzicht van de archeologische verwachtingswaarden in de gemeente.
- De gemeente heeft een instrument in handen om het beleid bij te stellen of te verfijnen.
- Initiatiefnemers kunnen op tijd worden ingelicht waardoor ze niet op verrassingen stuiten.
- Gebieden kunnen worden aangewezen als zones waarvoor vrijstelling geldt. Dit betekent dat deze gebieden vrijgegeven kunnen worden voor ontwikkeling. Je mag dan bouwen op die locaties zonder verder onderzoek.
- Kennis is meer dan nu al vooraf beschikbaar. Daarom kunnen sommige stappen in de Archeologische monumentencyclus³ worden overgeslagen en kan tijdwinst behaald worden.
- Door eigen beleid te maken geeft de gemeente een transparant beeld over de wijze waarop wordt omgegaan met archeologie.

Gelet op bovenstaande voordelen wordt voorgesteld een dergelijke gemeentelijke archeologische verwachtingskaart op te laten stellen.

---

³ Deze cyclus is een onderzoekscyclus die er op is gericht om kennis te verzamelen. Hiermee kan vervolgens een afgewogen besluit genomen worden over het al dan niet toestaan van die bodemversturende activiteit.

Praktijkvoorbeeld: Ruïne Huis te Woude

Huis te Woude werd in 1371 gebouwd in opdracht van het adellijke geslacht Van Woude, aan de Merwede en de weg tussen Dordrecht en Rotterdam in de Riederwaard. Toen bij stormen in 1373 en 1374 de Riederwaard onderliep en verloren ging, werd de bouw van het kasteel gestaakt. De onvoltooide resten werden tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten in 1418 omvergehaald, om te voorkomen dat de tegenpartij er bezit van zou nemen om het kasteel alsnog af te bouwen. Na de St. Elisabethsvloed in 1421 verdwenen de resten onder een dikke laag slib, totdat ze aan het begin van de 20e eeuw door tuinders werden teruggevonden. In 1968-1970 vond een opgraving van de ruïne plaats, waarna met authentiek materiaal op de oude funderingen een deel van het huis gereconstrueerd werd. Hierbij is een bouwhistorische verkenning van de ruïne opgesteld waarmee de geschiedenis gedetailleerd in kaart is gebracht. Tevens is een plan opgesteld voor de noodzakelijke restauratie, waarvan de eerste fase in 2011 is voltooid.

Hier volgen een aantal foto's van de restauratie in uitvoering.

Hiernaast wordt voorgesteld de advisering op het gebied van archeologie kwalitatief te versterken door het aangaan van een intensievere adviesrelatie met een archeologisch adviesbureau.

Hiermee zal gevraagd en ongevraagd door een senior archeoloog advies worden uitgebracht. Voordeel hiervan is een versterking van de betrokkenheid van een archeoloog / Archeologisch adviesbureau en een verbetering van de continuïteit. Hiernaast ontstaan er op deze wijze meer mogelijkheden op het gebied van beheer en ontsluiting van archeologische informatie. De kosten voor het aangaan van een vast adviesrelatie bedragen € 5.000,- per jaar.

Alternatief 1: Opstellen gemeentelijke verwachtingskaart geen uitbreiding archeologische advisering

In dit alternatief wordt wel een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart opgesteld maar zal geen intensievere adviesrelatie worden aangegaan. De beoordeling van de verrichte onderzoeken en opgestelde programma's van eisen zal in deze variant meer ad hoc plaatsvinden.

Alternatief 2: Vaststellen van het huidige provinciale beleid en geen uitbreiding archeologische advisering

De meest minimale variant is een voortzetting van de huidige situatie. Dat wil zeggen dat de provinciale archeologische (verwachtings)waardenkaart als beleidskaart wordt gehanteerd. Deze kaart is onderdeel van de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS). Op basis van deze kaart wordt in eerste instantie bepaald of onderzoek noodzakelijk is bij ruimtelijke ingrepen. Deze variant wordt vanuit de provincie niet gestimuleerd omdat het beleid inmiddels achterhaald is. Het hanteren van de provinciale kaart betekent hiernaast een risico in planologische procedures aangezien niet gebruikt wordt gemaakt van de meest actuele informatie.

Hieronder staan de gevolgen die de vaststelling van dit beleid kunnen veroorzaken.

- Omdat wij geen eigen beleid hebben opgesteld zal de provincie gemeentelijke selectiebesluiten⁴ en beschermende maatregelen extra in de gaten houden. Daarnaast is het zo dat de provincie toeziet op het beleid van alle gemeenten. Ongeacht of zij gemeentelijk beleid of provinciaal beleid volgen.
- Archeologische belangen kunnen zwaarder worden meegewogen dan wanneer de gemeente eigen beleid heeft opgesteld. Als de gemeente de provinciale CHS volgt, zal zij ook het beschermingsregime van de provincie moeten volgen. Met een gemeentelijke kaart, die veel gedetailleerder is dan de provinciale CHS, kan de gemeente de archeologie beschermen met eigen beleidsregels. Deze moeten wel voldoende zijn onderbouwd.
- Projecten kunnen vertraging oplopen omdat de provincie alle taken van de gemeente mogelijk kan controleren. De provincie behartigt het provinciaal belang inzake ruimtelijke kwaliteit.
- Een besluit gebaseerd op de provinciale CHS is risicovol gelet op de magere onderbouwing.

---

⁴ Naar aanleiding van een ingediend archeologisch rapport nemen burgemeester en wethouders een besluit over het vervolg. In de praktijk wordt dit besluit wel aangeduid als "selectiebesluit".

De term "selectiebesluit" komt overigens niet in de wet- en regelgeving voor. Een dergelijk besluit heeft dan ook alleen juridische betekenis wanneer het is genomen op grond van een wel bestaande wettelijke bevoegdheid, zoals de bevoegdheid om aan een vergunning voorschriften te verbinden of om een vergunning te verlenen of te weigeren.

4.2 Monumenten

Deze paragraaf gaat in op het onderdeel monumenten van het erfgoedbeleid. De gemeente heeft op het gebied van de monumentenzorg een aantal wettelijke en een aantal minder expliciet omschreven taken en verantwoordelijkheden. Taken die voortvloeien uit de Monumentenwet 1988 behoren tot de wettelijke taken. In een de gemeentelijke erfgoedverordening is opgenomen hoe gemeentelijke monumenten kunnen worden aangewezen en hoe deze monumenten worden beschermd. Het doel van het aanwijzen van gemeentelijke monumenten is onder andere het behoud van objecten die cultuurhistorisch van lokaal of regionaal belang zijn. Bij het behoud van monumenten hebben de eigenaren een belangrijke rol. De zorgplicht voor monumenten houdt in dat eigenaren van panden met een monumentale status verantwoordelijk zijn voor hun eigendom.

Op dit onderdeel voert de gemeente Ridderkerk de wettelijk verplichte taken uit ten aanzien van rijksmonumenten. Daarnaast zijn in het verleden gemeentelijke monumenten aangewezen. Op 1 februari 2005 is de 'Subsidieverordening onderhoud gemeentelijke monumenten 2001' ingetrokken. Dit is gedaan om gemeentelijke bezuinigingen te kunnen realiseren. Gelet op de financiële mogelijkheden gaat de voorkeur uit naar een beleid waarbij geen extra investeringen noodzakelijk zijn ten aanzien van monumenten.

Bij deze variant blijft de situatie grotendeels zoals deze nu is. Wij zullen een aantal extra taken uitvoeren die geen grote investeringen behoeven. In deze variant kunnen mensen die in het bezit zijn van een gemeentelijk monument nog steeds een beroep doen op het Cultuurfonds voor Monumenten, voor een lening tegen lage rente, mits er nog budget beschikbaar is. Voor rijksmonumenten is er naast het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (BRIM) ook nog de Restauratiefonds-hypotheek beschikbaar.

Taken die uitgevoerd moeten worden bij deze variant zijn onder andere:

- Het herzien van de huidige monumentenverordening 1997 naar een geactualiseerde erfgoedverordening (wettelijke verplichting).
- Het inventariseren/bijhouden van het gemeentelijk erfgoed.
- Het beheren van gemeentelijk erfgoed.

Hiernaast heeft de gemeente een taak in het toezicht houden op het naleven van (monumenten)vergunningen en de zorgplicht voor monumenten. Bij de uitwerking van het erfgoedbeleid zal specifiek op dit onderwerp worden ingegaan. Voor de taken ten aanzien van informatie en communicatie zie paragraaf 4.4 van deze notitie.

Met de gebiedsgerichte benadering van erfgoed waarbij beeldbepalende panden op de eerste plaats via het bestemmingsplan en het welstandsbeleid worden beschermd, is een grootschalige uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst niet noodzakelijk. Incidenteel kunnen wel panden worden aangewezen als gemeentelijk monument.

Als de herbestemming van monumentale of beeldbepalende panden nodig is voor een rendabele exploitatie, staat de gemeente hier in beginsel positief tegenover en willen wij externe initiatieven ondersteunen. Ontwikkelingen dienen uiteraard wel te passen binnen het overige beleid en regelgeving. In het erfgoedbeleid zal specifiek worden ingegaan op het thema van herbestemmen van bestaande panden.

Alternatief: Invoering subsidie voor gemeentelijke monumenten

In aanvulling op het voorgesteld beleid ten aanzien van monumenten kan een budget beschikbaar gesteld worden voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten in de vorm van een

---

---

subsidie op onderhouds- en restauratiekosten. Het betreft dan alleen een vergoeding voor extra kosten die gemaakt moeten worden om de monumentale waarden in stand te houden.

Voor de uitvoering hiervan moet een subsidieverordening voor instandhouding van gemeentelijke monumenten worden vastgesteld. De gemeenteraad stelt dan jaarlijks bij de behandeling van de begroting het budget vast. Dit moet een substantieel bedrag zijn om op te wegen tegen de administratieve lasten. Hierbij wordt een bedrag voorgesteld van circa €50.000,- per jaar. Dit is exclusief de kosten voor de ambtelijke ondersteuning.

Gelet op de financiële consequenties wordt voorgesteld een dergelijke subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten niet opnieuw in te voeren. Wel wordt de mogelijkheid opengehouden om in incidentele gevallen budget voor onderhoud en restauratie te vragen aan de gemeenteraad.

Molen de Kersenboom langs de Waal

4.3 Cultuurlandschappen (erfgoed en ruimte)

De gebiedsgerichte benadering van cultureel erfgoed zal op de eerste plaats vorm krijgen in de bestemmingsplannen. Met de wijziging van het Besluit op de ruimtelijk ordening bestaat vanaf 1 januari 2012 de verplichting om in een bestemmingsplan een beschrijving op te nemen van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden rekening is gehouden (Artikel 3.1.6 tweede lid onder a). De precieze wijze waarop een dergelijke paragraaf vorm moet gaan krijgen is overigens (nog) niet vastgelegd.

Afhankelijk van de betekenis van de cultuurhistorische elementen zal een borging in de bestemmingsplannen wel of niet nodig zijn. Zo zal voor het gebied rond de Singelkerk het bestemmingsplan ingezet worden om de ruimtelijke/historische samenhang te beschermen. In andere gebieden zal juist geen noodzaak zijn voor het beschermen van cultuurhistorische waarden. In het algemeen geldt als uitgangspunt dat ruimte voor ontwikkeling niet te sterk beperkt mag worden.

Naast bestemmingsplannen kan ook bij individuele projecten aandacht worden besteed aan cultuurhistorie. Indien hier aanleiding voor is kan cultuur- en bouwhistorische onderzoek worden uitgevoerd en om advies worden gevraagd bij de erfgoedcommissie.

De gebiedsgerichte benadering vereist dat de gemeente een goed overzicht heeft van de aanwezige cultuurhistorische waarden. Voor Ridderkerk geldt dat er wel veel informatie is, maar dat deze gefragmenteerd terug te vinden is in (beleids)documenten zoals de gemeentelijke welstandsnota, de structuurvisie en in toelichtingen op individuele bestemmingsplannen.

Voorgesteld wordt om een cultuurhistorische inventarisatie en een cultuurhistorische waardenkaart/kansenkaart op te (laten) stellen. Deze cultuurhistorische inventarisatie en waardenkaart kan dan als uitgangspunt dienen bij het opstellen van bestemmingsplannen.

Voordelen hiervan zijn:

- Cultuurhistorie wordt op de schaal van de hele gemeente inzichtelijk gemaakt (in plaats van per bestemmingsplangebied).
- Bij een wijziging van een bestemmingsplan voor individuele projecten is er een beleidskader beschikbaar.
- Een overzichtskaart waarop een beeld gegeven wordt van de cultuurhistorische kenmerken en waarden van de gemeente kan een belangrijke bijdrage leveren aan de communicatie over de gebiedsgerichte benadering van cultuurhistorie.

Het (laten) opstellen van een cultuurhistorische inventarisatie en waardenkaart betekent dat een aanvullende investering nodig is. Hiervoor is eenmalig circa € 36.000,- nodig. Dit is inclusief de verruiming van de ambtelijke capaciteit voor 2012. Dit zijn overigens wel kosten die anders mogelijk bij de herziening van bestemmingsplannen aan de orde komen.

Alternatief: cultuurhistorische verkenning en waardering bij bestemmingsplannen

Een alternatief is om bij de actualisatie van een bestemmingsplannen te bezien of voldoende cultuurhistorische gegevens beschikbaar zijn en indien noodzakelijk in dat kader aanvullend onderzoek te verrichten. Verder cultuurhistorisch onderzoek zal dan in het kader van het erfgoedbeleid niet plaatsvinden. In het erfgoedbeleid zal wel een paragraaf worden opgenomen over de wijze waarop bestemmingsplannen als instrument gebruikt gaan worden in relatie met onder andere het welstandsbeleid. Daarnaast zal een beknopte beschrijving van de voornaamste cultuurhistorische waarden in de gemeente worden opgenomen. Het betreft dan in ieder geval zaken als de historische kern van Ridderkerk en enkele linten- en dijkstructuren.

Luchtfoto boven Rijsoord met de historische structuur van de Waaldijk

---

4.4 Informatie en communicatie

Voor een maatschappelijk gedragen erfgoedbeleid is informatievoorziening en communicatie van groot belang. De gemeentelijke website is hierbij een belangrijk instrument. Op deze site zal informatie worden geplaatst over monumenten, archeologie en cultuurlandschappen. Hierbij wordt gedacht aan informatie over:

- de cultuurhistorische karakteristieken/waarden in de gemeente:
  - archeologische (verwachtings)waarden;
  - monumenten;
  - cultuurlandschappen;
- beleid en regelgeving van de gemeente (erfgoednota en erfgoedverordening);
- relevante procedures;
- verwijzingen naar relevante instanties op het gebied van erfgoed.

Het register van rijks- en gemeentelijke monumenten zal op de website toegankelijk gemaakt worden. Bestaande panden/objecten die beeldbepalend zijn zouden hier op termijn aan toegevoegd kunnen worden. Dit zelfde geldt voor oorlogsmonumenten.

Om een breder publiek aan te spreken en meer draagvlak te creëren wordt voorgesteld om hiernaast verschillende initiatieven te ontplooiën. Hierbij wordt gedacht aan onder ander:

- het verder uitbouwen van de gemeentelijke website waarbij meer informatie beschikbaar wordt gesteld;
- organiseren van een periodieke erfgoedbijeenkomst voor belanghebbenden en geïnteresseerden met als doel informatie te geven en ervaringen uit te wisselen;
- een relatie leggen met het onderwijs waarbij projecten over erfgoed worden opgestart;
- organiseren van bescheiden tentoonstelling over erfgoed (bijvoorbeeld vitrine met archeologische vondsten);
- het plaatsen van informatiebordjes bij monumenten en verder uitbreiden van cultuurhistorische routes;
- de inrichting van een archeologieloket/spreekuur waarbij burgers, ontwikkelaars en geïnteresseerden geïnformeerd kunnen worden over het archeologiebeleid en de te volgen procedures;
- opzetten van projecten waarbij gebruik gemaakt wordt van kennis en enthousiasme van amateurarcheologen;
- actiever deelnemen aan de jaarlijkse Open Monumentendag;
- monumenteneigenaren één keer per jaar schriftelijk op de hoogte houden van de belangrijkste wijzigingen in beleid en regelgeving;
- (laten) ontwikkelen van een monumenten-app (application) voor gemeentelijke monumenten (vergelijkbaar met de app voor rijksmonumenten).

Bij de verdere uitwerking van het erfgoedbeleid zal specifiek gekeken worden welke initiatieven kansrijk zijn en met beperkte middelen maximaal rendement geven. Als gekozen wordt voor het opzetten van aanvullende initiatieven zijn extra middelen noodzakelijk.

Alternatief: sobere aanvulling gemeentelijke website

Als alternatief kan gekozen worden om af te zien van deze extra impuls. Volstaan wordt dan met het op sobere wijze aanvullen van de gemeentelijke website.

4.5 Erfgoedcommissie

Algemeen

De erfgoedcommissie speelt een belangrijke rol in de advisering van het college van burgemeester en wethouders bij de vergunningverlening ten aanzien van monumenten en de advisering op het gebied van erfgoed in het algemeen. In de huidige situatie is er formeel geen commissie ingesteld. Onderstaande paragraaf gaat in op het instellen van een erfgoedcommissie.

Voor wijzigingen aan of bij monumenten is vaak een vergunning nodig. Het college wordt bij deze vergunningverlening zowel bij rijks- als gemeentelijke monumenten geadviseerd door de gemeentelijke monumentencommissie. Bij ingrijpende wijzigingen van rijksmonumenten wordt hiernaast advies gevraagd aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het college is vrij om hiernaast advies te vragen aan andere belanghebbenden zoals de Stichting Oud Ridderkerk. Deze stichting heeft geen formele adviesbevoegdheid.

De erfgoedcommissie kan ook gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen aan het college of de gemeenteraad op het gebied van erfgoed in de gemeente zoals ten aanzien van archeologie en cultuurlandschappen.

Wijziging Monumentenwet 1988

Per 1 januari 2009 is de Monumentenwet 1988 gewijzigd in verband met onder meer de beperking van de ministeriële adviesplicht bij aanvragen om een monumentenvergunning. Als gevolg van de wetwijziging is de gemeente (het college) vanaf deze datum beslissingsbevoegd met betrekking tot aanvragen om een omgevingsvergunning voor de activiteit monumenten en moeten ze beschikken over een monumenten- of erfgoedverordening en over een onafhankelijke en deskundige Erfgoedcommissie. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed adviseert op grond van de wetwijziging nog slechts in een beperkt aantal gevallen. In de meeste gevallen is de gemeentelijke erfgoedcommissie daarom het enige adviesorgaan van het college. Een onafhankelijk en deskundig advies van deze commissie is in de procedure daardoor van grotere betekenis geworden.

De rijksoverheid wenst deskundigheid en onafhankelijkheid van de commissie te verbeteren door:

- Het vereiste dat enkele leden van de erfgoedcommissie deskundig moeten zijn op het gebied van cultuurhistorie, bouw-/architectuurhistorie, restauratie en landschap-/stedenbouw.
- De erfgoedcommissie niet door bestuurlijke belangen geleid mag worden. Zo mag een lid van het college van burgemeester en wethouders geen voorzitter zijn.
- Commissieleden mogen niet actief of anderszins werkzaam zijn bij de gemeente als architect of adviseur.
- De hoogte van de vergoedingen voor leden van de erfgoedcommissie dient gelijk te worden getrokken met de vergoeding voor leden van de welstandscommissie.
- De commissie moet werken met vastgestelde uitgangspunten voor het beoordelen van adviesaanvragen. Deze moeten voor de burger transparant zijn aan de hand van expliciete beoordelingscriteria.

Huidige situatie monumentencommissie

In de huidige situatie wordt het college ten aanzien van monumenten geadviseerd door de gezamenlijke welstand- en monumentencommissie van de BAR-gemeenten (Barendrecht Albrandswaard Ridderkerk). Deze commissie bestaat uit drie leden en vergaderd een maal per week in een van de BAR-gemeenten. Binnen de commissie is expertise aanwezig voor advisering op het gebied van gebouwde monumenten. Voor specifieke aspecten van gebouwde monumenten en de beleidsvelden archeologie en cultuurlandschap, ontbreekt de benodigde kennis. Deze kennis wordt indien nodig ingewonnen bij de centrale monumentencommissie van Dorp, Stad en Land Zuid-Holland. Aanvragen worden zo nodig doorgestuurd naar deze centrale commissie.

Deze gezamenlijke welstand- en monumentencommissie is nog niet officieel benoemd als adviseur voor monumenten. Voor de advisering op het gebied van welstand is deze commissie wel officieel ingesteld.

Hiernaast kent Ridderkerk formeel nog een gemeentelijke monumentencommissie. Deze commissie bestaande uit drie leden is in het verleden bijzonder waardevol geweest maar al enige jaren niet meer actief.

Voorgesteld wordt om Dorp, Stad en Land de monumentenadvisering te laten uitvoeren. Hierbij zijn dan twee mogelijkheden:

- A: het instellen van de centrale monumentencommissie van Dorp, Stad en Land;
- B: het instellen van de gecombineerde welstand- en monumentencommissie in BAR-verband (huidige situatie formaliseren).

Onderstaand wordt op beide mogelijkheden een korte toelichting gegeven.

Mogelijkheid A: Centrale monumentencommissie Dorp, Stad en Land Zuid- Holland

Aansluiten bij de centrale monumentencommissie van Dorp, Stad en Land (Zuid Holland) biedt een aantal voordelen:

- De commissie van DSL is op een breed scala van onderwerpen deskundig zoals: architectuurhistorie, restauratie, historische geografie, tuin- en landschapsarchitectuur. Aanvragen die specifieke kennis vereisen kunnen hiermee door de commissie zelf behandeld worden.
- Locatiebezoek kan beperkt blijven indien er sprake is van deskundig ambtelijke inzet.
- De kosten zijn in vergelijking met een geïntegreerde welstands- en monumentencommissie niet hoger. Bij een geïntegreerde commissie moet vaak alsnog de gespecialiseerde commissie om advies worden gevraagd.
- In procedurele zin kan afstemming plaatsvinden tussen het monumenten- en welstandsadvies, via de regiosecretaris van de welstandscommissie (die ook zitting heeft in de monumentencommissie).
- De monumentencommissie vergadert twee keer per maand in Rotterdam.

Deze variant van monumentenadvisering door de centrale monumentencommissie van Dorp, Stad en Land heeft als mogelijk nadeel dat de kennis van de lokale geschiedenis niet automatisch wordt ingebracht. Dit is op te lossen door eventueel ook informatie of advies te vragen aan Stichting Oud Ridderkerk. Bij advisering ten aanzien van monumenten door de centrale commissie van Dorp, Stad en Land blijft de welstandsadvisering gewoon in handen van de welstandscommissie van de BAR-gemeenten.

Wat moet er gebeuren?

- De monumenten planadvisering mandateren aan Stichting Dorp, Stad en Land. Het college besluit dan dat DSL mag adviseren op het gebied van monumentenzorg en archeologie. Daarnaast worden de beoordelingscriteria die de commissie hanteert voor de planadvisering monumenten vastgesteld.
- De ambtenaar die verantwoordelijk is voor monumentenzorg en archeologie zal als dat nodig is de locatie bezoeken om bijvoorbeeld foto's te nemen en een eerste beoordeling te geven.
- De commissie wordt opgenomen in het mandaatregister.
- De commissie wordt opgenomen in de geactualiseerde erfgoedverordening.
- De oude monumentencommissie wordt opgeheven.

Mogelijkheid B: gecombineerde welstands- en monumentencommissie in BAR-verband (formaliseren huidige situatie)

Een tweede mogelijkheid betreft een gecombineerde commissie bestaande uit drie leden die zowel ten aanzien van monumenten als op het gebied van welstand adviseert. Hierbij is altijd sprake van een afzonderlijk welstandsadvies en een afzonderlijk monumentenadvies. Dit is de huidige praktijk waarbij de commissie in BAR-verband adviseert over welstand en voor Ridderkerk ook adviseert over monumenten.

In 2009 zijn door deze commissie drie plannen beoordeeld op het gebied van monumentenzorg. Twee van deze plannen zijn uitbesteed aan de onder variant 1 genoemde centrale monumentencommissie van Dorp, Stad en Land (Zuid-Holland) omdat de benodigde kennis niet aanwezig was.

Wat moet er gebeuren?

- De welstand- en monumentencommissie van de BAR-gemeenten wordt officieel benoemd als adviescommissie voor monumenten. Het college besluit dan dat deze commissie mag adviseren op het gebied van monumentenzorg en archeologie. Daarnaast worden de beoordelingscriteria die de BAR-commissie hanteert voor de planadvisering over monumenten vastgesteld.
- De commissie wordt opgenomen in het mandaatregister.
- De commissie wordt opgenomen in de geactualiseerde erfgoedverordening.
- De oude monumentencommissie wordt opgeheven.

Alternatief: Instellen nieuwe gemeentelijke erfgoedcommissie

Een alternatief voor de monumentenadvisering door Dorp, Stad en Land is het instellen van een gemeentelijke monumentencommissie die uitsluitend over het erfgoed in Ridderkerk adviseert. Het voordeel van een gemeentelijke erfgoedcommissie is dat door benoeming van lokale commissieleden de lokaalhistorische inbreng met deze keuze verreweg het grootst is. Het vinden van deskundige leden zal niet eenvoudig zijn. In een goed functionerende erfgoedcommissie zijn de disciplines restauratietechniek, architectuur- en bouwhistorie, historische geografie/ stedenbouw en archeologie ten minste aanwezig. De erfgoedcommissie bestaat volgens de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) uit minimaal drie leden. Deze onafhankelijke leden vertegenwoordigen samen al deze disciplines. Een voorzitter kan de rol als onafhankelijk procesbegeleider vervullen. De voorkeur gaat uit naar een voorzitter met bestuurlijke kwaliteiten. Een gemeenteburgemeester kan niet als commissielid optreden, maar een rol als secretaris is geen bezwaar. De kosten van een gemeentelijke erfgoedcommissie zijn naar schatting € 3.000,- per jaar. Deze inschatting is gemaakt op basis van de situatie in Barendrecht.

Wat moet er gebeuren?

- Een sollicitatieprocedure starten om geschikte commissieleden te werven.
- De advisering ten aanzien van monumenten mandateren aan de nieuwe gemeentelijke erfgoedcommissie Ridderkerk. Het college besluit dan dat deze commissie mag adviseren op het gebied van monumentenzorg en archeologie.
- Het vastleggen van de beoordelingscriteria die de commissie moet gebruiken bij de advisering.
- De commissie wordt opgenomen in het mandaatregister.
- De commissie wordt opgenomen in de geactualiseerde erfgoedverordening.
- De oude monumentencommissie intrekken.

_____

_____

_____

_____

_____

Aandachtspunten

- Deze variant kost meer ambtelijke capaciteit dan nu voor monumenten en archeologiebeleid beschikbaar is. Dit komt onder andere doordat er veel administratieve taken bij komen.
  - Een belangrijke overweging bij het mogelijk instellen van een eigen gemeentelijke monumentencommissie is dat er slechts een zeer beperkt aantal monumentenadviezen per jaar worden gevraagd. Het betreft jaarlijks minder dan 5 aanvragen omgevingsvergunning – wijzigen van een monument (monumentenvergunning).
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

---

5 Kosten

In dit hoofdstuk worden de financiële aspecten van verschillende beleidsvarianten beschreven. Er wordt een globale schatting gemaakt van de uitgaven voor het ontwikkelen van beleid en de jaarlijkse kosten.

Beschikbare middelen

Het in de gemeentelijke begroting voor 2012 geraamde budget voor het opstellen van monumenten- en archeologiebeleid is € 12.500,-. Voor 2012 en verder is jaarlijks € 5.000,- beschikbaar voor het inhuren van archeologische advisering. Hiernaast is er (beperkt) ambtelijke capaciteit beschikbaar voor de beleidsuitvoering en het opstellen van het beleid.

Verwachte kosten opstellen erfgoedbeleid (eenmalig) en kosten uitvoering erfgoedbeleid (jaarlijks)

Archeologie

De kosten voor het laten opstellen van een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart en een archeologische beleidsparagraaf zijn eenmalig circa € 12.500,-. Deze taken worden uitbesteed aan een archeologisch adviesbureau.

Structureel is er € 5.000,- noodzakelijk voor het inhuren van externe advisering op het gebied van archeologie. Dit betreft wettelijke taken: onder andere het laten analyseren en interpreteren van archeologisch onderzoek en het doen van aanbevelingen.

Voorgesteld wordt om hiernaast € 5.000,- per jaar extra vrij te maken voor het intensiveren van de archeologische advisering.

In de beleidsvariant voor archeologie waarbij de provinciale archeologische verwachtingskaart en het provinciale beleid wordt gehanteerd (alternatief 2) hoeven de eenmalige kosten van € 12.500,- niet gemaakt te worden. Dit betekent wel dat bij de uitvoering van het beleid meer kosten gemaakt moeten worden. In deze variant zal bij individuele projecten vaker archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn. Dit zal jaarlijks extra kosten met zich meebrengen waardoor het beschikbare budget (€ 5.000,-) wordt verschreden.

Monumenten

Het opstellen en uitvoeren van het erfgoedbeleid voor monument past binnen de beschikbare ambtelijke capaciteit. Als gekozen wordt voor de alternatieve optie, waarin een onderhoudssubsidie beschikbaar wordt gesteld, dient minimaal rekening gehouden te worden met € 50.000,- op jaar basis, exclusief ambtelijke inzet. Het beschikbaar stellen van een subsidie is alleen zinvol indien deze subsidie opweegt tegen de noodzakelijk ambtelijke inzet. Gelet hierop is het genoemde bedrag een minimum.

Wel wordt voorgesteld om de mogelijkheid open te houden voor incidentele gevallen aanvullende budget bij de gemeenteraad te vragen, bijvoorbeeld wanneer het gemeentelijke panden betreft of cultuurhistorische waarden in de openbare ruimte.

Cultuurlandschappen

Voor het onderdeel cultuurlandschappen wordt voorgesteld een cultuurhistorische inventarisatie, kansen- en waardenkaart op te laten stellen. Hiervoor is eenmalig een bedrag van circa € 36.000,- noodzakelijk. Dit is inclusief de verruiming van de ambtelijke capaciteit voor 2012. Indien hier niet voor gekozen wordt zullen deze kosten, in ieder geval ten dele bij de individuele bestemmingsplannen gemaakt moeten worden.

Informatie en communicatie

Voorgesteld wordt de informatie en communicatie te versterken hiervoor zijn extra middelen noodzakelijk. Hierbij moet gedacht worden aan een bedrag van circa € 12.000,- per jaar.

De voorgestelde optie voor het versterken van het erfgoed passen niet binnen de beschikbare ambtelijke capaciteit. Indien hier uitvoering aan wordt gegeven betekent dit dat een uitbreiding van 0,2 fte noodzakelijk is. De kosten hiervan bedragen € 13.500,- per jaar.

Indien gekozen wordt voor de variant waarin geen extra impuls wordt gegeven hoeven de genoemde kosten (€12.000,- per jaar) niet gemaakt te worden. De werkzaamheden kunnen dan ook binnen de beschikbare ambtelijke capaciteit worden uitgevoerd.

Erfgoedcommissie

De kosten van het instellen van de centrale monumentencommissie of de gecombineerde welstand- en monumentencommissie van Dorp, Stad en Land zijn vergelijkbaar. Het betreft dan kosten die per adviesaanvraag worden gemaakt.

Aan het benoemen van een zelfstandige gemeentelijke erfgoedcommissie zijn extra kosten verbonden voor onder andere het organisatorisch mogelijk maken van de commissie en het honorarium van de commissieleden. Hierbij moet gedacht worden aan circa € 3.000,- per jaar, exclusief ambtelijke (secretariële) ondersteuning.

Overzicht kosten zoals voorgesteld

Erfgoedbeleid (eenmalig)

Archeologische verwachtingskaart en beleidsparagraaf:	€ 12.500,-	(opgenomen in bestaande begroting)
Opstellen cultuurhistorische inventarisatie, waarden- en Kansencarta (inclusief verruiming ambtelijke capaciteit)	€ 36.000,-	

Beleidsuitvoering (jaarlijks)*

Advisering archeologie (wettelijke taken):	€ 5.000,-	(opgenomen in bestaande begroting)
Versterken archeologische advisering:	€ 5.000,-	
Versterken informatie en communicatie:	€ 12.000,-	
Uitbreiding formatie met 0,2 fte:	€ 13.500,-	

* Voorgesteld wordt om genoemde bedragen voor de periode van 2012 tot en met 2016 beschikbaar te stellen.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht rijksmonumenten Ridderkerk

Nr.	Adres	Omschrijving	Opmerking
1.	Benedenrijweg 7	Woonhuis/kantoor	
2.	Benedenrijweg naast nr. 7	Tuinmuur	
3.	Benedenrijweg 9	Woonhuis, voormalige synagoge	
4.	Benedenrijweg 13	Boerderij	
5.	Benedenrijweg 66-88	Opslagschuur	
6.	Benedenrijweg 67	Boerderij	
7.	Benedenrijweg 69	Boerderij	
8.	Benedenrijweg 71	Woonhuis	
9.	Benedenrijweg 461	Het Huys ten Donck	13 onderdelen
10.	Kerksingel 1	Singelkerk	Toren
11.	Kerksingel 1	Singelkerk	Kerk
12.	Kerksingel 2-3	Kantoor/Woonhuis	
13.	Kerksingel 4	Woning	
14.	Kerksingel 6	Woonhuis	
15.	Kerksingel 10-11	Woonhuis	
16.	Kerksingel 12	Woonhuis	
17.	Kerksingel 13	Woonhuis	Boerderij
18.	Kerksingel 15	Woonhuis	
19.	Kerksingel 18	Woonhuis	
20.	Kerksingel 19-20	Woonhuis	
21.	Kerksingel 21	Woonhuis	
22.	Kerksingel 27	Deel Oudheidkamer	
23.	Kerksingel 28	Woonhuis	Pastorie N.H. Kerk
24.	Kievitsweg 114	Woonhuis	
25.	Kievitsweg 114	Familiegraf	
26.	Krommeweg 1	Boerderij	
27.	Lagendijk 60	Boerderij	
28.	Lagendijk 78	Boerderij	
29.	Lagendijk 88	Boerderij	
30.	Lagendijk 101-103	Boerderij	
31.	Noldijk 41a	Boerderij	Restaurant
32.	Pruimendijk 1	Boerderij	Kantoor
33.	Pruimendijk 146	Vlasroterij	Sinds 2000
34.	Rijksstraatweg 43	Kerk	N.H. Kerk Rijsoord
35.	Rijksstraatweg 65	Woonhuis	
36.	Rijksstraatweg 67	Restaurant	Hermitage
37.	Ringdijk 210-212	Ruïne Huys te Woude	
38.	Ringdijk 402, 404	Bedrijfsloods	Sinds 2000
39.	Ringdijk 466	Woonhuis	Sinds 2000
40.	Voorweg 2	Boerderij	
41.	Waalweg 11	Molen	
42.	Waalweg 39	Boerderij	
43.	Waalweg 47	Boerderij	

Bijlage 2   Overzicht gemeentelijke monumenten Ridderkerk

Nr.	Adres	Omschrijving	Opmerking
1.	Boezemkade 22 – 40 (even)	Sociale woningbouw	
2.	Bosstraat 1 – 21 (oneven)	Sociale woningbouw	
3.	Damweg 10	Woonhuis	
4.	Damweg 40 - 42	Woonhuis	
5.	Donckselaan 12 – 30 (even)	Sociale woningbouw	
6.	Doncksestraat 1 – 31 (oneven)	Sociale woningbouw	
7.	Donckselaan 10 a	Kerk	St. Theresiakapel
8.	Havenhoofd 3	Woonhuis	
9.	Havenstraat 55	Voormalig bejaardenhuis	
10.	Kerksingel 9	Woonhuis	
11.	Kerksingel 26	Oudheidkamer	
12.	Kievitsweg 2 – 24	Sociale woningbouw	
13.	Lagendijk 124	Boerderij	
14.	Lagendijk ongenummerd bij nr 50	Aula begraafplaats	
15.	Pruimendijk 172	Boerderij	
16.	Pruimendijk 184	Boerderij	
17.	Ringdijk 258	Woonhuis	
18.	Ringdijk 444	Woonhuis	
19.	Ringdijk t.h.v. Dijkje	Grenspaal	
20.	Rijksstraatweg 50	Woonhuis	
21.	Rijksstraatweg 62	Woonhuis	
22.	Rijksstraatweg 66	Woonhuis	
23.	Rijksstraatweg 137	Woonhuis met koetshuis	
24.	Rijksstraatweg 169	Boerderij	
25.	Sint Jorisstraat 7	Kantoor/Woonhuis	
26.	Waaldijk 5a	Woonhuis	
27.	Westmolendijk 2	Herenhuis	
28.	Westmolendijk 8	Woonhuis	

Overzicht Oorlogsmonumenten*

Nr.	Locatie	Omschrijving	Opmerking
1.	Lagendijk 50	Oorlogsmonument: Begraafplaats Rusthof	
2.	Plantsoen achter gemeentehuis Jhr. Van Karnebeekweg	Oorlogsmonument	
3.	Donckselaan 4	Oorlogsmonument	
4.	Bij Rijksstraatweg 101	Capitulatiemonument	
5.	Rijksstraatweg	Lancastermonument	

* Aangezien oorlogsmonumenten in beheer zijn van de gemeente zijn niet specifiek opgenomen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Bijlage 3   Relevante wetgeving en beleidskaders

In deze bijlage wordt kort ingegaan op de relevante juridische en beleidsmatige omgeving die invloed hebben op het erfgoedbeleid.

Verdrag van Malta

In 1992 is het Verdrag van Malta ondertekend. Dit Europese verdrag is vanaf 1 september 2007 verwerkt in de nieuwe WAMZ (Wet op de Archeologische Monumentenzorg) waardoor het na 15 jaar wettelijk verankerd is. Deze wet regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen. Een grote verandering die als gevolg van de WAMZ wordt doorgevoerd is dat degene die de bodem gaat verstoren ook degene is die moet betalen voor archeologische onderzoeken. Het streefbeleid is om archeologische waarden in de bodem te behouden het zogenaamde behoud "in situ" wanneer dit mogelijk is. In principe mag alleen op worden gegraven als er geen alternatieven zijn. Opgraven wordt behoud ex situ genoemd. De invoering van de WAMZ heeft zowel op nationaal als provinciaal en gemeentelijk niveau gevolgen. Het heeft gevolgen voor de rol van de provincie en er moet met nieuwe factoren rekening worden gehouden in het gemeentelijke beleid. Uiteindelijk zal de invoering van de WAMZ ook doorwerken naar het bestemmingsplan. In nieuwe bestemmingsplannen moeten voorschriften met betrekking tot archeologie worden opgenomen.

Monumentenwet 1988

De Monumentenwet 1988 is op essentiële onderdelen aangepast door de invoering van de WAMZ. Alleen de paragrafen over de archeologische monumentenzorg en het bodemarchief zijn gewijzigd. De delen die betrekking hebben op het behoud van gebouwde monumenten zijn in stand gebleven.

De Monumentenwet regelt bescherming van:

- Beschermde monumenten: (onroerende zaken van 50 jaar of ouder);
- Terreinen van algemeen belang vanwege de aanwezigheid van monumenten;
De bodem bij verstoring door het uitvoeren van opgravingen.

Wet op de Archeologische Monumentenzorg

Gemeenten hebben ten aanzien van het archeologiebeleid het primaat. De gemeente is het bevoegde gezag bij archeologische handelingen. Hiervoor dient de gemeente beleid te ontwikkelen en over voldoende archeologische expertise te beschikken of deze extern in te huren.

Als een gemeente geen archeologiebeleid heeft ontwikkeld, heeft de provincie de mogelijkheid bezwaar te maken tegen bestemmingsplannen en zelf attentiegebieden aan te wijzen. Dit betekent dat de provincie de regie behoudt bij alle grondverstoringende werkzaamheden in gebieden en terreinen met archeologische (verwachtings)waarden.

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg maakt - zo veel mogelijk - gebruik van al bestaande wet- en regelgeving. Archeologisch beleid sluit ook aan op de wet- en regelgeving van het ruimtelijke ordeningsbeleid .

De uitgangspunten van de wet zijn:

- Archeologische waarden zoveel mogelijk in de bodem bewaren en alleen opgraven als behoud in de bodem niet mogelijk is;

Initiatiefnemers tot ruimtelijke ontwikkelingen moeten in vroegtijdig stadium aangeven hoe met eventueel archeologische waarden bij bodemverstoring ingrepen zal worden omgegaan. Dit houdt in een verplichting tot vooronderzoek bij werkzaamheden die de grond gaan verstoren. De kosten voor noodzakelijke archeologische werkzaamheden komen ten laste van de initiatiefnemer tot de bodemverstoring (principe verstoorder betaalt).

Modernisering Monumentenzorg

In 2009 heeft het kabinet een voorstel voor modernisering van het Nederlandse systeem van monumentenzorg naar de Tweede Kamer gestuurd. De modernisering focust zich in lijn met Belvedere op een aantal onderwerpen: de omslag naar gebiedsgericht beleid en de herbestemmingsopgave en de gevolgen daarvan voor de financiële systemen en de bestuurlijke verdeling van verantwoordelijkheden. Dit voorstel gaat op termijn leiden tot aanpassing van de Monumentenwet.

Visie Erfgoed en Ruimte

Naar aanleiding van de Modernisering Monumentenzorg is de Visie Erfgoed en Ruimte door het rijk ontwikkeld. De gemoderniseerde monumentenzorg is hierbij ontwikkelings- en gebiedsgericht en benut de instrumenten van ruimtelijke ordening. De Visie erfgoed en ruimte geeft aan hoe het rijk het onroerend cultureel erfgoed borgt in de ruimtelijke ordening, welke prioriteiten het kabinet daarbij heeft en hoe het wil samenwerken met publieke en private partijen. Vanuit een brede erfgoedvisie wordt ingezoomd op de meest actuele en urgente opgaven van nationaal belang. De visie is aanvullend op de Structuurvisie infrastructuur en ruimte.

Gemeentewet

In artikel 149 van de Gemeentewet is de decentralisatie geregeld, de bevoegdheid van de gemeente om verordeningen op te stellen.

Algemene wet bestuursrecht

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) regelt het bestuursprocesrecht zoals het horen en het naar voren brengen van zienswijzen, publicatie en ter inzage legging, de vergunningsprocedure en de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

Wet ruimtelijke ordening

De Wet ruimtelijke ordening biedt mogelijkheden om het cultureel erfgoed te beschermen. Cultuurhistorie kan worden meegenomen in de structuurvisie. Het Besluit ruimtelijke ordening noemt de cultuurhistorie expliciet als belang. De reikwijdte van het bestemmingsplan is verruimd, omdat de Wro meer ruimte biedt om regels van verschillende aard in bestemmingsplannen op te nemen.

Grondexploitatiewet (Wro)

De Grondexploitatiewet geeft mogelijkheden om cultuurhistorie als verhaalbare kosten, mee te nemen in de exploitatie van grote projecten.

Nieuwe wetgeving

Een aantal aanpassingen van de regelgeving is al ingevoerd. Per 1 januari 2009 is de Monumentenwet 1988 op enkele onderdelen gewijzigd. Een daarvan is dat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed niet langer namens de minister op alle vergunningaanvragen verplicht advies aan de gemeente hoeft uit te brengen. Alleen als er sprake is van (gedeeltelijke) sloop, herbestemming, reconstructie of een ingrijpende wijziging, vraagt de gemeente de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed nog om advies. In alle andere gevallen laat de gemeente zich alleen nog adviseren door een (gemeentelijke) monumentencommissie. De adviesplicht van provincies ten aanzien van rijksmonumenten buiten de bebouwde kom is veranderd in een adviesrecht. De provincies bepalen zelf op welke wijze zij hiervan gebruik maken.

Met ingang van 1 januari 2012 is voor minder activiteiten aan monumenten en in beschermd gezichten een vergunning verplicht. Dat geldt voor:

- Gewoon onderhoud waarbij het uiterlijk van het rijksmonument niet wijzigt en voor inpassende wijzigingen aan onderdelen zonder monumentale waarde.

-
- De activiteit die in de *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)* als 'bouwen van een bouwwerk' omschreven staat. Dit is in meer gevallen vergunningvrij. Het gaat daarbij om bepaalde bouwactiviteiten in, aan, op of bij gemeentelijke, provinciale en rijksmonumenten, mits die plaatsvinden aan onderdelen zonder monumentale waarde en om:
  - Bepaalde bouwactiviteiten in rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten aan achtergevels of op achtererven.

WABO

In de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) is een grotere interne afstemming tussen gemeentelijke afdelingen noodzakelijk. Dit komt omdat de omgevingsvergunning één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu vormt.

Bijlage 4 Archeologische Monumentenzorgcyclus

Bevoegd gezag*	Initiatiefnemer	Archeologisch adviseur**	Archeologisch bedrijf
	1. Vraagt vergunning of medewerking in verband met planrealisatie		
2. Stelt noodzaak vooronderzoek vast			
3. Stelt aan initiatiefnemer de eis tot archeologisch bureauonderzoek			
	4. Geeft opdracht tot bureauonderzoek		
			5. Verricht bureauonderzoek
		6. analyseert en interpreteert aanbevelingen bureauonderzoek	
6. Neemt kennis van resultaten onderzoek en geeft eventueel opdracht tot vervolgonderzoek in het veld.			
7. Geeft opdracht tot het opstellen van Programma van Eisen (PvE) voor inventariserend veldonderzoek (ivo)			
			8. Stelt PvE op voor inventariserend vooronderzoek***
9. Keurt PvE goed			
	10. Geeft opdracht voor inventariserend veldonderzoek (na offerteronde)		
			11. Verricht inventariserend veldonderzoek
		12. Analyseert en interpreteert resultaten inventariserend veldonderzoek in vorm van selectieadvies	
13. Neemt selectiebesluit			
14. Geeft opdracht tot opstellen PvE voor definitief opgravend onderzoek of werkbegeleiding			
		15. Stelt PvE op voor opgraving of werkbegeleiding	
16. Keurt PvE goed			
17. Geeft opdracht tot directievoering van opgraving of werkbegeleiding	17. Geeft opdracht tot opgraving of werkbegeleiding (na offerteronde)		
		18. Realiseert directievoering tijdens opgraving of werkbegeleiding	
			19. Verricht opgraving of werkbegeleiding
20. Start eventuele beschermingsprocedure			

* Bevoegd gezag: het bestuursorgaan dat het besluit neemt of de vergunning verleent. Op basis van afspraken met het rijk fungeert de provincie als bevoegd gezag inzake de archeologie voor niet vergunninghoudende gemeenten

** Archeologisch adviseur: de archeologische adviseur is bij voorkeur een senior archeoloog bijvoorbeeld de, gemeentelijk, regionaal of provinciale archeoloog.

*** Degene die het Programma van Eisen (PvE) opstelt, is bij voorkeur niet dezelfde als degenen die het PvE gaat uitvoeren.

Bijlage 5 Participatie

De ruimtelijke kwaliteit is erbij gebaat dat eigenaren van grond, gebouwen, objecten of andere belanghebbenden in een vroeg stadium bij activiteiten met betrekking tot erfgoedbeleid betrokken worden. Op dit terrein is een aantal organisaties actief en relevant voor ons. De gemeente vindt het belangrijk externen te betrekken bij het opstellen van erfgoedbeleid.

De gemeente heeft op 20 oktober 2011 een erfgoedavond gehouden in het gemeentehuis. Op die avond zijn monumenteneigenaren, de vertegenwoordigers van de wijken (wijkoverleggen) en de Stichting Oud Ridderkerk uitgenodigd om een reactie te geven op het eerste concept Uitgangspuntennotitie Erfgoedbeleid Ridderkerk.

In deze bijlage zijn de aangedragen tips, ideeën en vragen samengevat in een schema en voorzien van een (ambtelijke) reactie. Naar aanleiding van deze inbreng is de uitgangspuntennotitie op onderdelen bijgesteld.

De aangepaste uitgangspuntennotitie is op 22 maart 2012 op een tweede erfgoedavond toegelicht. Onder andere naar aanleiding van deze avond is de notitie nog op enkele onderdelen bijgesteld.

Bij de verdere uitwerking van het erfgoedbeleid zal opnieuw een erfgoedavond gehouden worden waarin de belangstellende betrokken worden.

Bijlage 5: Inbreng participatie voorzien van ambtelijke reactie

Sturing en Beleid

- In onderstaande tabel zijn de reacties uit het participatietraject samengevat en ambtelijke beantwoord. De inbreng is thematisch beantwoord en bestond uit:
- Reacties van de Erfgoedavond van 20 oktober 2011
  - Een Inspreekbijdrage van de bewonersgroep Centrum in raadscommissie Samen Wonen van 9 juni jl.
- Hiernaast is door de bewonersgroep Centrum een "Centrum Visie" opgesteld. Voor zover relevant voor de Uitgangspuntennotitie erfgoedbeleid Ridderkerk wordt hierop ingegaan.

Nr.	Advies uit de participatie	Ambtelijke reactie
A. Thema visie en beleid op en over erfgoed in Ridderkerk		
	<p>Heb een duidelijk visie op wat de gemeente wil met het historisch hart van Ridderkerk en haar monumenten. Kijk naar de uitgangspunten in de Structuurvisie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ridderkerk kiest voor kwaliteit, kiest voor een aantrekkelijke, duurzame, leefbare en veilige leefomgeving; - Een centrale opgave voor Ridderkerk de komende 20 jaar is om de kwaliteiten beter zichtbaar te maken, nieuwe kwaliteiten toe te voeten, na te denken over de identiteit. - In 2020 is het oostelijk deel van het centrum (Singelkerk, Ringdijk en Havenstraat) kleinschalig en cultuurhistorisch; - De vrijetijdseconomie is de grootste economische groeimarkt van Nederland. Vooral in het aantrekkelijke buitengebied van Ridderkerk liggen kansen om dit economische uit te buiten: kleinschalige en hoogwaardige horecavoorzieningen langs de dijken. 	<p>Wij hebben een duidelijke visie op het erfgoed in Ridderkerk. In hoofdstuk 3 van de uitgangspuntennotitie komt de visie op erfgoedbeleid Ridderkerk aan bod.</p> <p>Daarnaast hebben wij onze beleidskaders in de Structuurvisie vastgesteld. De vertaling daarvan wordt uitgewerkt in ruimtelijke plannen en beleidstukken. Het erfgoedbeleid houdt rekening met de kaders zoals genoemd in de Structuurvisie.</p>
	<p>Het behoud van Erfgoed moet niet alleen een zaak zijn van het opstellen van beleid aan de hand van een gemeentelijke archeologische verwachtingskaart, van het in standhouden van een gemeentelijke monumentenlijst, het opstellen van een Erfgoedverordening en het mandateren van monumentenplanadvisering aan Stichting DSL.</p>	<p>Dat klopt, het behoud van erfgoed is breder dan de genoemde onderwerpen. In de bijgestelde notitie wordt hier meer op ingegaan.</p> <p>In andere beleidsstukken wordt ook ingezet op het behoud van erfgoed. Enkele voorbeelden daarvan zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Groene Kaart van Ridderkerk; ▪ Bomenbeleidsplan en de; ▪ Welstandsnota.
	<p>Laat de uitgangspunten van het monumentenbeleid niet alleen leiden door financiële en budgettaire motieven. Kijk beter naar de baten van een mooi historisch centrum.</p>	<p>De gemeente is zich bewust van de waarde van een mooi historisch centrum. Wij laten ons niet alleen leiden door financiële motieven. In de bijgestelde uitgangspuntennotitie wordt in hoofdstuk 3.2 ingegaan op de uitgangspunten van het erfgoedbeleid.</p>
	<p>Wees duidelijk over die 'zorgplicht' die de gemeente heeft om haar</p>	<p>Wij zullen het onderwerp zorgplicht duidelijk verwoorden in de erfgoedbeleid.</p>

Sturing en Beleid

	monumenten in stand te houden. Die zorgplicht voor monumenten moet breed worden gezien.	
	Wat valt onder zorgplicht? Wie is verantwoordelijk? Hier moet duidelijkheid over zijn.	Dit wordt toegelicht in het uiteindelijke erfgoedbeleid. Voor nadere informatie kunt u de heer A.J. Fenger benaderen op 0180-451641. De gemeente heeft een archeologische zorgplicht. Wij moeten in bestemmingsplannen rekening houden met archeologische resten die zich in de grond kunnen bevinden. Daarnaast moeten wij ook rekening houden met cultuurhistorie. Het bestemmingsplan is het instrument om bij een goede afweging cultuurhistorie te borgen
	Zorg ervoor dat de openbare ruimte (binnen de beschikbare financiële mogelijkheden) voldoet aan (met elkaar) vastgestelde eisen (beeldkwaliteit).	Dit doen wij al. We werken al met het schouwen op beeldkwaliteit in de openbare ruimte.
	Ontwikkel als gemeentebestuur een dieper besef ten aanzien van de cultuurhistorische waarde van de monumentale objecten die Ridderkerk nog rijk is.	Dit besef is aanwezig. In het coalitieakkoord hebben wij hier ook aandacht aan gegeven. Het is goed om te horen dat u dit meegeeft.
	Aandacht voor openbare ruimte rondom het monument	Bij de inrichting van de openbare ruimte zullen wij hier, indien er middelen beschikbaar zijn, aandacht voor hebben.
	Verbeter het imago van de gemeente ten aanzien van erfgoed	Dit is een bruikbare tip. Wij gaan onder andere de informatievoorziening over erfgoed op de website verbeteren. Zie hoofdstuk 4.4 van de uitgangspuntennotitie.
	Erfgoed is meer dan archeologie en monumenten alleen. Het gaat ook over het cultuurhistorisch landschap (dijkstructuren, historische bomen e.d.)	Dat klopt, erfgoed is veel meer dan alleen archeologie en monumenten. In de bijgestelde Uitgangspuntennotitie Erfgoedbeleid Ridderkerk zijn archeologie en monumenten, cultuurlandschappen en informatie en communicatie de speerpunten.
	Heb een visie op beeldbepalende panden (o.a. jonge monumenten en industrieel erfgoed) en maak hiervoor een beleid.	Wij vinden het belangrijk om beeldbepalende panden te behouden. Dit zullen wij niet doen door ze aan te wijzen als gemeentelijk monument maar als hier aanleiding naar is opnemen in het bestemmingsplan.
	Vaststelling nieuwe monumenten (herzien gemeentelijke monumentenlijst): <ul style="list-style-type: none"> - Hoe doen we dat? - Op welke manier doen we dat (procedure)? - Welke panden komen eventueel in aanmerking (zoals bijvoorbeeld de panden die nu in beschermd dorpsgezicht vallen). - Worden eigenaren van mogelijke nieuwe monumenten hier ook in betrokken? Hebben zij hier ook iets over te zeggen? 	De aanwijzing van een gemeentelijke monument is een bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. De monumentencommissie adviseert over het voorstel. De eigenaar van een genomineerd bouwwerk kan zijn of haar mening geven. De mening van de eigenaar weegt net als het advies van de monumentencommissie mee in de besluitvorming. Van elk geselecteerd object stelt een architectuurhistoricus een 'redengevende

Sturing en Beleid

		<p>omschrijving' op. Dit is een beschrijving van het gebouw met een historische waardering. Hier staat dus in wat er beschermd moet worden en waarom. De architectuurhistoricus doet zowel ter plekke onderzoek, als in bijvoorbeeld archieven van de gemeente of van de architect van het bouwwerk. Pas als de redengevende omschrijving is gemaakt en de eigenaar is geïnformeerd, start de officiële aanwijzingsprocedure. Deze procedure kan enkele maanden duren. Na aanwijzing worden monumenten opgenomen in het Monumentenregister. De procedure voor het aanwijzen van een gemeentelijk monument is bepaald in de Monumentenverordening 1997.</p> <p>Incidenteel kunnen er panden in aanmerking komen om als gemeentelijk monument aangewezen te worden.</p>
	Maak specifiek beleid voor verschillende monumenten.	Ieder gebouwd monument is uniek en heeft een eigen aanpak. Per monument wordt geen specifiek beleid gemaakt. Via het bestemmingplan kan juist de omgeving van het monument ook tot op zekere hoogte beschermd worden.
	Samen zorgen voor monumenten: overheid (gemeente/waterschap) en eigenaren.	Als er andere partijen betrokken zijn worden zij ook betrokken bij de zorg van het monument.
	<p>Afweging tussen belangen monumenten en andere belangen: Wat gaat voor?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maak een checklist waarbij je aangeeft welke onderwerpen belangrijk zijn. - Maatwerk - Keuze - Duidelijk zijn over de inspraakmogelijkheden van eigenaren. 	Dit is in iedere situatie anders. Het college of de gemeenteraad besluit welke belangen het zwaarst wegen.
B. Praktische adviezen		
	Handhaaf een gemeentelijke monumentencommissie (of stel die opnieuw in). Neem daarbij de criteria van de DSL niet over, want dat vergroot de afstand tussen de monumenteneigenaren en de monumentencommissie.	Dit is een van de alternatieven in de uitgangspuntennotitie. In het verleden hebben wij een gemeentelijke monumentencommissie gehad. Deze functioneert nu niet meer. Stichting Dorp, Stad en Land adviseert ons over monumentenplannen. In de uitgangspuntennotitie worden verschillende voorstellen gedaan om de rol van de erfgoedcommissie te formaliseren.
	Stel weer een monumentencommissie in die het naleven van de zorgplicht onder beheer heeft. Deze commissie kan ook uitleg geven m.b.t. monumentale/historische wandel- en fietsroutes.	<p>De erfgoedcommissie heeft alleen een adviseerde rol. Het naleven van de zorgplicht is in de eerste plaats een taak van de eigenaar van een monument.</p> <p>Bij het opstellen van monumentale/historische wandel- en fietsroutes laten wij ons adviseren door de erfgoedcommissie en Stichting Oud Ridderkerk.</p> <p>De gemeente heeft een archeologische zorgplicht. Wij moeten in bestemmingsplannen rekening houden met archeologische resten die zich in de</p>

Sturing en Beleid

		grond kunnen bevinden.
	Maak convenanten voor het renoveren en onderhouden van specifieke historische gebouwen en routes als gemeenschappelijke activiteit.	Deze werkwijze heeft niet de voorkeur. Afspraken hoeven niet altijd in convenanten worden vastgelegd.
	Kijk goed in hoeverre ander beleid of uitvoering daarvan in conflict kan zijn met een (bredere) zorgplicht van de gemeente voor monumenten. Breng in beeld wat de invloed van andere beleidsterreinen en/of beleidskeuzes is op het erfgoed(beleid) en maak daarin een afweging. Hou rekening met het erfgoed.	Dit gaan wij doen. Wij gaan met het opstellen van het erfgoedbeleid afstemmen met andere beleidsterreinen.
	Renoveer zodanig dat de renovatie overeenstemt met bestaande monumentale panden.	De eigenaar van een pand is verantwoordelijk voor de renovatie van zijn pand. Als dit pand niet op de monumentenlijst staat hebben wij geen middelen om dit in overeenstemming met bestaande omliggende monumenten te doen. De Welstandscommissie adviseert ons hierbij.
	Trek de historische kern van Ridderkerk tenminste door tot en met de St. Jorisstraat	De historische kern blijft zoals die is. In het bestemmingsplan Centrum wordt de historische kern op de plankkaart aangeduid als Kerkringgebied. De Sint-Jorisstraat valt daar binnen.
	Renoveer verwaarloosde gebouwen ter hoogte van de St. Jorisstraat. Niet alleen het vooraanzicht maar ook het achteraanzicht aan de Kerk singel. Op deze manier zal ook meer interesse en de mogelijkheid ontstaan voor de uitbating van 'kwaliteitshoreca'	Iedere eigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn of haar eigendom. Wij kunnen eigenaren wijzen op de zorgplicht vanuit de Monumentenwet.
	Maak een strategisch beleidsplan waarbij onder andere eigenaren (particuliere en gemeentelijk) gecontroleerd worden op het naleven van hun zorgplicht.	Wij maken hier geen specifiek beleid voor. Dit valt onder algemeen handhavingsbeleid.
	De gemeente kan haar zorgplicht onder meer effectief invullen door bijvoorbeeld zwaar verkeer op dijken en singels te weren.	Het is mogelijk om een verkeersbesluit te nemen om 'zwaar verkeer' te weren. Hier zijn geen concrete plannen voor. Opgemerkt moet worden dat de politie hier geen voorstander van is.
	Zorg voor inzicht in de grondwaterstanden zodat we invloed kunnen uitoefenen op de werkzaamheden het grondwaterpeil onder (historische) woningen beïnvloeden.	Deze inzichten zijn aanwezig. Dit wordt gedaan door met behulp van peilbuizen. Deze zijn verspreid in heel Ridderkerk. In kwetsbare gebieden wordt het grondwaterpeil extra in de gaten gehouden. Deze peilbuizen worden zelfs elektronisch bijgehouden. Het grondwaterpeil wordt door het Waterschap in gaten gehouden.
	Houd bij het vaststellen van het beleid m.b.t. verkeersstromen rekening met de ondergrond onder de historische gebouwen (en de mogelijke invloed van trillingen op die gebouwen).	Ja. Binnen de bebouwde kom onderscheiden wij de wegcategorieën: Gebiedsontsluitingwegen (50km/uur), erftoegangswegen (30 km/uur) en woonerven (15 km/uur). De gebiedsontsluitingwegen verwerken de meeste verkeersstromen. Daar waar sprake is van overlast van zwaar verkeer kunnen we een vrachtwagenverbod (uitgezonderd bestemmingsverkeer) instellen. Dit hebben we in de St Jorisstraat en Jan Luykenstraat / De Gaay Fortmanstraat gedaan.
	Verbied het laden en lossen in de historische kern, zorg dat er geen	De gemeente is geen voorstander van het verbieden daarvan. Het centrum moet

Sturing en Beleid

	doorvoerverkeer is, omdat dat trillingsschade aanricht aan niet onderheide historische woningen die rond de dijken en de Kerksingel gevestigd zijn.	bevoorraad blijven. Verkeer wordt zo veel mogelijk via gebiedsontsluitingswegen geleid. Binnen de stadsregio Rotterdam is een samenwerkingsconvenant getekend (door de wethouders) om gezamenlijk efficiënter met het goederenvervoer om te gaan. Stap voor stap moet dit leiden tot minder overlast van het vrachtverkeer.
	Handhaaf verkeersafspraken (vrachtwagenverbod St. Jorisstraat)	Dit doen wij al. Wij hebben 3 toezichthouders in dienst die periodiek op locatie controles houden. In de avonduren en de weekenden worden verkeersregels door de politie gehandhaafd.
	Heb hiervoor aandacht in het Verkeerscirculatieplan	Wij hebben hier de aandacht voor. Het verkeerscirculatieplan zet in op een dorpsring, waarbij het verkeer vooral over de gebiedsontsluitingswegen wordt gestuurd. Met inprikers naar het centrum. De verkeerstromen naar en door het centrum worden zo diffuus mogelijk verdeeld. Omdat er daardoor minder doorgaand verkeer door het centrum rijdt komt dit de verkeersveiligheid ten goede.
	Schakel de Oudheidkamer in om uitleg te verstrekken en te helpen bij het uitstippelen van monumentale/historische wandel- en fietsroutes.	Dit is al het geval. Wij zullen Stichting Oud Ridderkerk benaderen wanneer wij de kunsthistorische route aanpassen.
	Overweeg of de Kuyperschool gerestaureerd kan worden, zodat de geschiedenis bewaard kan blijven. Verschillende functies zijn denkbaar voor het benutten en uitbaten van deze school, waaronder huisvesting van ateliers, galerieën, een bazaar van winkeltjes e.d.	De intentie is om het voorste deel van het gebouw te behouden.
	Behoud de historische bomen die nu al op de bomenlijst staan.	Hier zetten wij ons ook al voor in. Historische bomen staan op de Groene Kaart van Ridderkerk. Deze bomen mogen niet gekapt worden zonder vergunning.
	Als monumentale bomen schade aanrichten aan bijvoorbeeld een monumentale muur, moet de gemeente afwegen wat de grootste waarde heeft. Als een monumentale boom toch gekapt moet worden, zet dan op de dezelfde plaats nieuwe beplanting ter vervanging.	Dat klopt. Deze afweging maken wij ook. Vervolgens wordt bekeken wat de beste oplossing is. Het kan zo zijn dat een boom vervangen moet worden.
	Meer ondersteuning van de monumentenambtenaar van de gemeente <ul style="list-style-type: none"> - Voor rijksmonumenten gaf de rijksdienst vroeger adviezen over hoe dingen aan te pakken. Dit doet de Rijksdienst niet meer. Dit zou de gemeente wel moeten leveren. - Er is veel behoefte aan praktische adviezen en technische ondersteuning (bijv. schilderwerk/voegen ed) - Eigenaren willen graag ook steun vanuit de gemeente om monumenten in het zicht te houden naast dat de eigenaren zelf met hun burens aan het praten zijn (vb. Waaldijk). 	U kunt voor vragen de beleidsadviseur Monumenten en Archeologie bellen of mailen. Op basis daarvan kijken wij een locatiebezoek noodzakelijk is. Daarnaast gaan wij actief informatie verstrekken over zaken die met monumenten te maken hebben. Ook gaan wij de website nog beter inrichten.
	Strenger toezicht houden op het naleven van de monumentenwet	In het Handhavingsbeleidsplan staat hoe wij omgaan met handhaving. Op het

Sturing en Beleid

		naleven van de Monumentenwet wordt geen strenger toezicht gehouden. Op het moment dat wij signaleren dat er in strijd met de Monumentenwet wordt gehandeld grijpen wij in. Daarnaast ondernemen wij actie als er een verzoek om handhaving wordt ingediend.
	Geef de voorkeur aan het nemen van preventieve maatregelen.	Dat zijn wij het mee eens. Preventie is altijd beter dan achteraf ingrijpen.
	<p>Informatievoorziening:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geef aan wat het verschil is tussen een gemeentelijk- of rijksmonument - Geef aan welke werkzaamheden uitgevoerd mogen worden zonder monumentenvergunning. - Duidelijke informatievoorziening op de website. - Duidelijkheid geven over de procedures die gevolgd (moeten) worden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (zoals bijv. Slikkerveer Zuid-Oost). Te denken valt aan bouwkundige opname en eventuele aansprakelijkheidsstelling. 	<p>De verschillen met betrekking tot Rijks- en gemeentelijke monumenten worden opgenomen in het erfgoedbeleid.</p> <p>Monumenteneigenaren worden op de hoogte gehouden van wijzigingen in de wet. Dit geldt ook voor activiteiten in en aan monumenten waar geen vergunning voor nodig is. Met ingang van 1 januari 2012 is namelijk geen vergunning meer nodig voor onderhoud aan een rijksmonument en voor wijzigingen aan onderdelen die geen monumentale waarde hebben.</p> <p>De informatievoorziening op de gemeentelijke website wordt verduidelijkt.</p>
	Duidelijkheid geven over hoe je de Erfgoedcommissie kunt benaderen (ongeacht of het een gemeentelijke of regionale commissie is).	<p>De erfgoedcommissie kunt u benaderen via gemeente. Dit kan alleen via een aanvraag omgevingsvergunning of aanvraag vooroverleg.</p> <p>De huidige contactpersoon is de heer M. Hadri van de afdeling Openbare Orde en Regelgeving. Hij is te bereiken op 0180-451421.</p>
	<p>Inzicht in procedures en waar mogelijk versnellen. Gemeente denk actief mee!</p> <p>- Nu is er bijv. veel papierwerk te doen.</p>	<p>De gemeente is bereid om actief mee te denken met initiatiefnemers. Hierbij moet wel de noodzakelijke zorgvuldigheid in acht worden genomen. Wij zijn wel gebonden aan wettelijke procedures. Deze procedures kunnen wij niet versnellen.</p> <p>Voor vragen over procedures over een omgevingsvergunning is het Gemeentelijk Service Center het eerst aanspreekpunt. Voor specifieke vragen kunt u de Beleidsadviseur Monumenten en Archeologie benaderen.</p>
	Gemeente mag van eigenaren verwachten dat zij hun monument goed onderhouden en onderzoek en wat gebeurt er als iemand dat niet doet?	<p>Als een eigenaar van een monument zijn pand passief verwaarloosd kunnen wij hiertegen optreden op grond van de Monumentenwet .</p> <p>Wij zullen eigenaren aansporen om hun monument zo goed mogelijk te onderhouden. Dit doen wij door het actief verstrekken van informatie.</p>
C. Tips over financiën		
	Geef weer een vergoeding voor de Monumentenwacht.	Dit past op dit moment niet binnen de financiële kaders.
	Verlaag de WOZ-waarde van monumenten om tegemoet te komen aan onderhoudslasten voor betreffende eigenaren.	Dit is niet mogelijk. De WOZ-waarde is een vast gegeven.

Sturing en Beleid

	Financiële ondersteuning voor monumenteneigenaren (subsidie)	In 2005 is de onderhoudssubsidie ingetrokken. Dit was nodig in verband met bezuinigingen. Gelet op de huidige financiële situatie zal het moeilijk worden een subsidieregeling te treffen. Het is wel een optie in de uitgangspuntennotitie.
	Als je als eigenaar in je tuin aan het werk bent en je doet een bijzondere vondst. Wie betaalt het verplichte onderzoek? Kan de eigenaar misschien een tegemoetkoming krijgen?	Als je in je tuin bezig bent en je treft een bijzondere vondst aan is daar geen archeologisch onderzoek noodzakelijk. Er geldt wel een meldingsplicht aan het bevoegd gezag.
	De subsidie op de gemeentelijke monumenten moet terug komen. Dit kan bijvoorbeeld door een bepaalde percentage van de begroting hiervoor de reserveren (zoals Dordrecht/Delft hebben gedaan).	In de uitgangspuntennotitie wordt als optie voorgesteld subsidie beschikbaar te stellen voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten. Als hiervoor gekozen wordt gaan wij uiteraard kijken hoe wij dit verder begrotingstechnisch gaan uitwerken.
	Stel een ander tarief in voor monumenteneigenaren. Het geld dat dit opbrengt kan in een apart potje voor gemeentelijke monumenten worden gestopt en waaruit subsidie kan worden betaald.	Er wordt niet voorgesteld om het tarief van de OZB te veranderen. In verband met het gelijkheidsbeginsel is er geen differentiatie in het OZB tarief woningen mogelijk.
D. Vragen uit de Erfgoedavond		
	Door BOOR is veel archeologisch onderzoek gedaan. Wordt de informatie uit dit onderzoek ook weer gebruikt bij de nieuw op te stellen archeologische kaart van de gemeente?	Alle informatie die beschikbaar is wordt gebruikt voor het opstellen van het beleid. Dit geldt ook voor de informatie van BOOR.
	Hoe wordt bepaald wie de nieuw op te stellen archeologische kaart gaat opstellen? Heeft BOOR daar ook mogelijkheid toe.	Er zal waarschijnlijk een aanbestedingsprocedure gevoerd worden. BOOR wordt dan ook uitgenodigd om hieraan mee te doen. We zitten nu ook in een verkenningsfase om te kijken hoe we dit in BAR-verband kunnen aanpakken.
	Is er een verzekering die schade dekt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen? Wie gaat er betalen als er iets mis gaat?	Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het aan de initiatiefnemer om zich te verzekeren tegen eventuele schade die optreedt. Die initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de schade die hij of zij aanricht. Er moet dan wel aangetoond worden hoe de schade is ontstaan.
	Weet de brandweer waar historische panden staan? En gebruiken zij bijvoorbeeld andere blusmiddelen bij historische panden om grotere schade te voorkomen?	De Brandweer is niet actief op de hoogte gesteld van historische panden. De Brandweer gebruikt geen andere blusmiddelen om grotere schade aan het pand te voorkomen. Veiligheid staat voorop.
	Is er inzicht in gronddaling (verzakking)?	Er is globale informatie. Op de onderstaande link is hier meer over te vinden. http://www.zuidholland.nl/documenten/opendocument.htm?llpos=8098152&llvol=0 Filename:Themakaart Bodemdaling.zip